

EDITORIAL

Waray tinuod nga kamurayawan ha iskema nga "safe conduct pass"

Usa na liwat nga bag-o nga iskema han pagpapasurender an ginpapasarang han rehimen US-Marcos, National Task Force (NTF)-Elcac ngan 8th Infantry Division ha Eastern Visayas. Amo ini an "safe conduct pass" (SCP) o "permiso para ha talwas nga pagbiyahe." Sugad han mga daan nga pakulo nga "amnestiya," pagpapa-"clear," ngan "lokal nga ertestorya pankamurayawan," an SCP pagpapahamot la han ultimo nga katuyuanan nga ilit-ag an rebolusyunaryo nga kagiusan ha pagsurender.

Hadin Disyembre, ginhimo ha magkabulag nga seremonya ha Tacloban City ngan ha Catubig, Northern Samar an panhatag han mga SCP ha mga kunuhay hadto anay kaapi han Bagong Hukbong Bayan (BHB). Ha mga kampo han mga yunit han 8th Infantry Division ginhimo an mga seremonya.

An iskema nga SCP nasubay ha Memorandum Order 36 nga ginpirmahan ni Marcos Jr hadton Abril 2025 ngan ginpapatuman ha bug-os nga nasud. Sigon ha memorandum, damo kuno nga "rebelde" an nahahadlok nga dumaup ngan mag-aro hin "amnestiya" (o pagpapasaylo) tungod kay bangin prisuhon hira. Pinaagi han SCP, diri na hira poyde prisuhon o salawdan hin mga kaso samtang "ginpoproseso" an aplikasyon para ha "amnestiya."

Waray tinuod nga kamurayawan nga makakab-ot ha SCP. Ginsesering mismo ha memorandum nga diri ini garantiya nga igbabasura an mga kriminal nga kaso kontra ha ira. Ngan bisan pa ighatag ini, buwa ini nga paglaum para ha indibidwal nga baga hin "murayaw" na hiya mabubuhi ngan diri na lalabtan han pasista nga militar. Lugod, dugang la niya nga igpapailarum an kalugaringon ha sarbeylans, panharas ngan pan-gigipit nira. Kun diri makaalinggawas, nahingangadto ini ha hul-os nga pagpapa-

gamit ngan pagtraydor ha masa ngan rebolusyon. Bisan waray pa SCP, damo na nga mga "surenderi" an dirudiretso nga ginpepresyur tubtub nga nagin instrumento hira ha pagpakaraut, paniniktik, pambubuhag ha mga organisasyon, o pagpatay ngan pandarahug ha igkasi tinalumpigos nga katawhan.

Labaw pa, diri kriminal an mga rebolusyunaryo nga pwersa ngan waray hira angay "ig-aro hin pasaylo." Makatadungan an ira pakigbisog—an hingyap han katawhan nga matalwas ha kakurian, kawaray tuna, ngan pagtamas-tamas han ira mga katungod. Sugad han mga kampanya nga kontra-insurhensiya han ngatanaan nga niyutiyo nga rehimen, sayop an SCP tungod kay nadiri ini nga batunon an gamot han armado nga sumpakiay. Diri hini gintatagan-aten-

syon an hinungdan han ira pagkatin han armas ngan pirme la nalulurong ha "pagpapasurender" ha mga gin-ngaranan hini nga "terorista."

Subay pa ha memorandum ni Marcos, hasta mga kaapi han gintatawag nga "prente nga organisasyon" han rebolusyunaryo nga kagiusan poyde liwat tagan hin SCP. An gintutudlok hini amo an mga aktibista, demokratiko nga grupo, ngan ordinario nga sibilyan nga napasulong han mga reporma para ig-undong an mga katungod han katawhan. Ha pagkita ni Marcos, ngatanaan nga nagsusukna ngan natipa ha iya paghahadi usa nga "terorista" nga naghihimo hin mga krimen nga angay "pasayluon."

Buaw ngan mapan-uwat an SCP ngan "amnestiya." Dugang nga pamatuod hini an haros 700 nga priso pulitikal nga padayon nga nag-aantos ha mga prisuhan basar ha mga hinimu-himo nga kaso. An mga yunit sugad han 8th ID an responsable ha pan-gigipit ha ira. Kaupod ha mga ginpaprisko nira an mga konsultant han NDFP nga ginpapasulong an tinuod nga kamurayawan nga nakabasar ha pankatilingban nga hustisya.

An SCP ngan "amnestiya" katugbang hin pagsurender. Kinahanglan ini ibuksas ngan igsalikway han hiluag nga katawhan. Kinahanglan ig-insister an pagbaton ha gamot han armado nga sumpakiay, an pagpapadig-on han mga nahiuna nga kasarabutan nga pankamurayawan, ngan igsalikway an tanan nga iskema nga nagtutumuyo nga pasurenderon an BHB ngan rebolusyunaryo nga kagiusan. Labaw pa, kinahanglan ipasulong an demokratiko nga rebolusyon han katawhan agud mapanalipdan an ira mga katungod kontra ha mga pasista ngan ipakigbisog an nasyunal ngan demokratiko nga hingyap han katawhan.

PKP57, iginselebrar ha EV

Hal-os nga karayhak nga ginselebrar han mga rebolusyunaryo nga pwera ha Eastern Visayas an ika-57 nga anibersaryo han Partido Komunista ng Pilipinas (PKP). An ira mga aktibidad hadin Disyembre dako nga tampalo ha rehimen US-Marcos ngan ha 8th Infantry Division nga waray hunong pa gihapon an mga operasyon kombat agud igsabotahe an mga selebrasyon ngan puypuyon an rebolusyunaryo nga pag-ato han katawhan ha rehiyon.

Ha usa nga prente gerilya ha isla han Samar, duha kaadlaw an ginhimo nga selebrasyon han usa nga yunit han Bagong Hukbong Bayan (BHB). Ha syahan nga adlaw gintalakay an pahayag ha anibersaryo han Komite Sentral, samtang ha ikaduha nga adlaw ginhimo an usa nga magkulop nga programa.

Ha ikaduha nga adlaw, ginsaludaran han yunit an mga martir han rebolusyon. Partikular nga ginhinumdom ngan ginpasaro an kinabuhi han mga namatay ha nakalabay nga tuig. Kaupod hini an mga Pula nga mangaraway nga hira Richard Jumadio (Ka Adlaw), Edgar Baselga (Ka Ali), Marciano Pecayo (Ka Lakay), Jinky Senobio (Ka Sinag), Victoria Paclita (Ka Sayne), Lucio Angeles (Ka Bal), "Ka Desoy," "Ka Rico" ngan "Ka Berbon." Ginhalad ha mga martir an kanta nga "Pagkatapos ng Digma" ngan an usa nga bag-o nga luwa nga nagkikilala ha ira maupay nga pananglitan.

Naghatag naman an mga kadre

han Partido hin mga pamulong nga naghatag-duon ha kamutangan han rebolusyunaryo nga kagiusan ha erya, ngan an panginahanglan nga pauswag han Partido an pamumuno ha demokratiko nga rebolusyon han katawhan. Kahuman, nagsarusaliwan an mga kasama ha paghalad han mga pamulong ngan mga kultural nga pasundayag sugad han luwa ngan kanta nga nagpapasidungog ha Partido.

Samtang, ha isla han Leyte, usa liwat nga simple nga programa an ginhimo han yunit han BHB eksakto hadton Disyembre 26, 2025. Ginhinumdom nira an mga kaapi han BHB-Leyte nga naghalad han kinabuhi ha nakalabay nga tuig ngan gin-adman an pahayag han Komite Sentral.

Ini nga mga aktibidad nagpahitaas han moral han mga Pula nga mangaraway, bag-uhan man o beterano. Mas ginpalarab hini an ira determinasyon nga ipasulong an gerra han katawhan ngan an kagiusan pagtutul-id ha rehiyon. ■

Magbugto, ginpangistraping han 46th IB

WARAY KALUOY NGA ginpangistraping han 46th Infantry Battalion an duha nga batan-on nga magbugto nga naghahakot hin uring hirani ha Sityo San Pedro, Poblacion 3, San Jose de Buan hadton Enero 3, ala-1 han kulop.

Sigon ha Arnulfo Ortiz Command han Bagong Hukbong Bayan-Western Samar, nakahitapo han duha an tulo nga pasista nga tropa han tigda hira nga pabuthan. Naigo ha dughan, kamot ngan siki an manghud ha ira samtang an magurang linusong ha gin-aapo nga salog para la makaeskapo.

Diri maaram an ira pamilya ha nahitabo ha nasamaran nga manghud. Nahahadlok naman hira nga bumutad ngan magreklamo tungod kay bangin balikan ngan bulsan hira han 46th IB.

An pangistraping usa la ha damo nga pandarahug han militar ha San Jose de Buan. Hadin Disyembre la paturapak liwat nga nagpabuto an mga tropa han ISAFP ngan Military Intelligence Battalion ha Barangay Babaclayon. Hadton 2022, ginpatay naman han 87th IB an parag-uma nga hi Norberto Gabane. ■

Buwa han AFP ha Northern Samar, ginbuksas han BHB

Ginbuksas han Rodante Urtal Command (RUC) han Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Northern Samar an pagpapasamwak han mga yunit ha ilarum han 803rd Infantry Brigade hin buwa para maghimo hin mga buwa nga "kadaugan."

Sigon ha BHB-RUC, diri ungod nga mayda nakumpiska nga armas an 78th Infantry Battalion ha Barangay Osmeña, Palapag hadton Disyembre 11, 2025. An igin-gawas hini nga riple nga M653 una na nga nakumpiska hadton Agosto 27 ha agway ha Barangay San Jose, Mapanas.

"Tatak 78th IB an pagpapasamwak hin peke nga balita," sigon kan Ka Amado Pesante, tagapagayakan han

BHB-RUC. Hadton Hulyo, nagpalutaw an pasista nga batalyon hin mga kunuhay command-detonated explosives (CDEX) han BHB ha Barangay Magsaysay, Mapanas. Bisan ini kun waray naman gintago nga CDEX an Pula nga hukbo ha nasering nga barangay.

Ginpamunuan naman han 20th IB an mga "peace rally" ha mga baryo han Bulao ngan San Isidro ha Las Navas, Bonifacio ha Catubig, ngan

Cagmanaba ha Jipapad, Eastern Samar. Igintuman ini ha anibersaryo han Partido ngan kaparte han usa kabulan na nga pag-ooperasyon han mga pasista.

"Pakyas an mga tawuhan ni Lt. Col. Tim Clavel nga pagawason nga nagbuot an mga residente nga pakarauton... an Partido," sering ni Pesante ha usa nga bulag nga pahayag. Sering niya, maaram an masa nga an 20th IB an aada ha likod han damo nga panalapas ha ira mga katungod. Ha pag-aram han Larab, ini an responsable ha 22% han nalista nga panalapas ha tawhanon nga katungod ha Eastern Visayas tikang 2018-2025. ■

Masobra ₱20 kabilyon nga balor han proyekto nga flood control ha EV, palpak

Diri mamenos ha 10 nga syudad ngan bungto ha Eastern Visayas an grabe nga ginbaha ha pira kaadlaw nga waray hunong nga pag-uran nga dara han *shear line* (pagtatapo han mapaso ngan mahagkot nga hangin) hadton Enero 4-6. Pakyas an diri mamenos ha ₱20.5 kabilyon nga balor han mga *flood control project* ha rehiyon nga pugngan o ibanan an epekto han pagbaha bisan kun gin-aantum na ini kada maraut an panahon.

Sigon ha Office of Civil Defense (OCD)-Region 8, ginbaha an Tacloban City ngan Mayorga, Leyte; Calbayog City, Samar; Borongan City, Can-avid, Dolores, Jipapad, ngan Maslog ha Eastern Samar; ngan Culaba ngan Maripipi ha Biliran. Diri mamenos ha 1,564 nga pamilya o 5,798 nga indibidwal an napiritan nga mag-ebakwet.

Grabe nga pakatamay ha katawhan nga an mga lugar nga padayon nga ginbabaha amo an ginbuhusan han rehimen Marcos hin pinakadagko nga pondo para ha pagtindog han mga proyekto nga *flood control*. Sigon mismo ini ha *website* nga Sumbong sa Pangulo diin nakalista ini nga mga proyekto tikang 2022-2024. Bisan kun pira katuig na nga gindeklara nga "human," palpak pa gihapon an gatus-gatos nga istruktura sugad han mga dike ha mga ligid han salog, *drainage*, *seawall*, ngan proteksyon ha *landslide*. Tungod kay diri haum, himubo an kalidad, o waray gud mahuman, nakaa-mot pa ini ha pagpapagrabe han pagbaha.

Ha bug-os nga Eastern Visayas, Tacloban City an may pinakadamo nga ihap han proyekto (40) ngan pinakadako nga kabug-usan nga balor han mga proyekto (₱2.46 kabilyon). Katugbang ini han 12% han kabug-usan nga balor nga nahingadto ha rehiyon. Meyor han syudad hi Alfred Romualdez ngan kaparte han syahan nga distrito han Leyte diin representante hi Martin Romualdez. Mga patod an duha ni Marcos Jr.

Ha ikaduha nga distrito, ginbuhusan hin ₱104 kamilyon an bungto han Mayorga kundi ginbaha pa gihapon ini.

Mayda naman ₱122 kamilyon nga

balor han proyekto ha Borongan City ngan ₱64 kamilyon ha Dolores ha Eastern Samar. Nabalor hin ₱510 kamilyon ngatanan an 12 nga proyekto ha Calbayog City.

Mas hiluag pa an aktwal nga destroso han naglabay nga *shearline* ha Eastern Visayas tanding ha ginreport han OCD-8. Ginreport han mga residente an pagbaha ha Santa Fe ngan Alangalang, mga bungto ha syahan nga distrito han Leyte, nga kada usa mayda kabug-usan nga ₱300 kamilyon nga balor han proyekto nga *flood control*. Ginbaha liwat an Catarman, Northern Samar, nga mayda ₱594 kamilyon nga balor han proyekto, ngan an Llorente, Eastern Samar, nga mayda naman ₱107 kamilyon.

Ha Biliran, nga balwarte han mga kontraktor nga pamilya Espina, napa-warayan-pulos an maabot ₱1.24 kabilyon nga balor han mga proyekto, ha butnga han mga grabe nga pagbaha

ngan katimpag han tuna ha mga bungto han Naval, Kawayan ngan Culaba.

Labot ha mga palpak nga *flood control project*, damo liwat an iba nga proyekto nga imprastruktura an diri human, sugad han mga irigasyon ha Catubig ngan Gamay, Northern Samar ngan mga *farm-to-market road* ha Llorente. Labina kun diri anay gin-aadman hin maupay antes tindugon, ginbabago hini nga mga proyekto an natural nga kinaiya han kalibungan nga nagpapagrabe ha epekto han mga bagyo ngan uran.

Kadungan hini, waray hunong liwat an mga mapanhibang nga operasyon han pandambong ha kalibungan. Kalakip dinhi an pagmimina han baras ha Palapag River, ha pangunguna han negosyante nga hi Myrna Majuelo ngan lokal nga gubyrno, ngan ha Gamay River nga ginpapangunahan naman han sentensyado ha nepotismo nga hi Tim Capoquian. Padayon liwat an eksplorasyon han mina han *bauxite* ha *central-west* han Samar han kompaniya nga pananag-iyang ni Martin Romualdez, pagmimina han *chromite* ngan *nickel* ha Eastern Samar, pagkakwari ha Leyte, ngan pagtotroso ha magkalain-lain nga parte han rehiyon. ■

10 NGA LUGAR HA EV

nga may pinakadagko nga badyet para ha flood control (2022-2024)

Tacloban City	Leyte 1st District	₱2.46 kabilyon
Tanauan	Leyte 1st District	₱2.40 kabilyon
Ormoc City	Leyte 4th District	₱1.05 kabilyon
Maasin City	Southern Leyte 1st District	₱754 kamilyon
Villaba	Leyte 3rd District	₱747 kamilyon
Albuera	Leyte 4th District	₱708 kamilyon
Palo	Leyte 1st District	₱664 kamilyon
Gandara	Samar 1st District	₱616 kamilyon
Catarman	Northern Samar 1st District	₱594 kamilyon
Basey	Samar 2nd District	₱513 kamilyon

*Ginkuhaan: Sumbong sa Pangulo

Kultura

Paghaw-as

Luwa ni Ka Haji han Mount Amandewin Command, BHB-Leyte Island

I.
 Ang kahayag sa kaugmaon
 May dampog nga mitabon
 Ngitngit ang dalan tungod sa bagang gabon
 Hunahunang maisugon
 Nasubhan ug napalong

II.
 Masulog ang sitwasyon daw sama sa baha
 Huyang nga pundasyon naanod naguba
 Dili napamuonan lilo sa hunahuna

III.
 Bul-og sa sakripisyong nahiaguman
 Gapnod nga babag sa pagtulin ug pag-asdang
 Nabanlas nga kadasig kadaugan sa nanlupig

IV.
 Ayaw pasagdi ang lubog nga pagtuo
 Saluma ang linaw nga ni-apaw sa kahibalo
 Tugkara ang ilawom sa kamatuoran
 Tumbi sa pag-abante ug pagsulong

V.
 Ipadayon ang paglangoy
 Sa sulog ayaw pagpaganoy
 Talikdi sayop nga pangandoy
 Ipaanod nga walay kaluoy
 Pangingkamot nga makapadaplin
 Dugang kusog ka sa nagpabilin

VI.
 Haw-as ug pamuhaypuhay
 Puhunan ka sa padayon nga pakig-away
 Ang kaisog sa dugo mo ipadagayday
 Gamiton ang kaalam
 Dugmukon ang kaaway!

Winaray:

I.
 An lamrag han kabubwason
 May dampog nga nasalipod
 Masirum an dalan tungod ha madakmol nga hamog
 Hunahuna nga maisugon
 Nasubhan ngan naparong

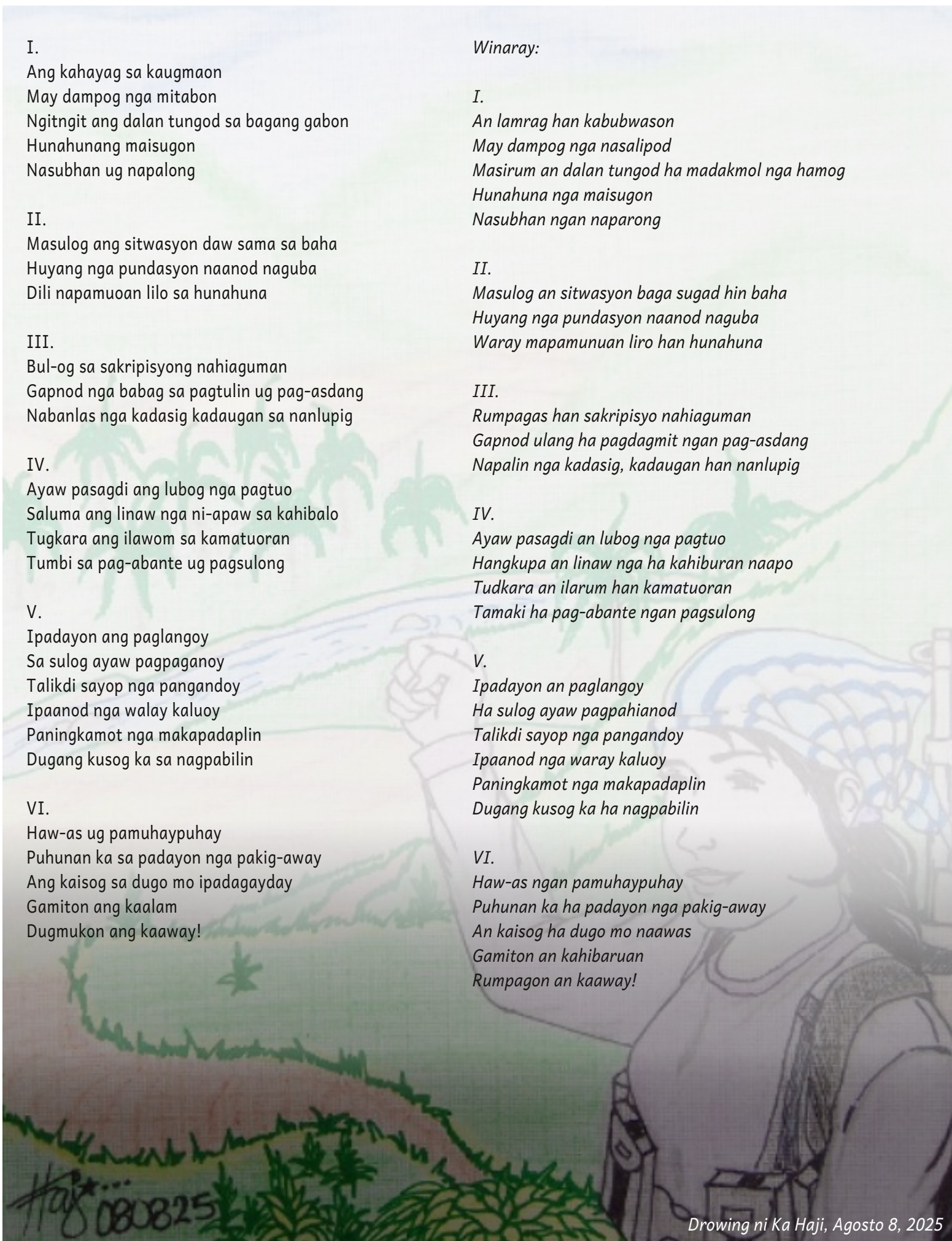
II.
 Masulog an sitwasyon baga sugad hin baha
 Huyang nga pundasyon naanod naguba
 Waray mapamunuan liro han hunahuna

III.
 Rumpagas han sakripisyo nahiaguman
 Gapnod ulang ha pagdagmit ngan pag-asdang
 Napalin nga kadasig, kadaugan han nanlupig

IV.
 Ayaw pasagdi an lubog nga pagtuo
 Hangkupa an linaw nga ha kahiburan naapo
 Tudkara an ilarum han kamatuoran
 Tamaki ha pag-abante ngan pagsulong

V.
 Ipadayon an paglangoy
 Ha sulog ayaw pagpahianod
 Talikdi sayop nga pangandoy
 Ipaanod nga waray kaluoy
 Pangingkamot nga makapadaplin
 Dugang kusog ka ha nagpabilin

VI.
 Haw-as ngan pamuhaypuhay
 Puhunan ka ha padayon nga pakig-away
 An kaisog ha dugo mo naawas
 Gamiton an kahibaruan
 Rumpagon an kaaway!

Haji 080825

Drawing ni Ka Haji, Agosto 8, 2025